

INSEMNARI

Complectari si juxtapuneri

1. Japoneril.

Ce stiam despre Japoneril pana la destainuirile d-lui Ioan Timus? Istoria lor se rezuma, pentru noi, in luptele dintre cate un mikado si vre-un shogun...

Din productiile insulelor Sioc, Kiu-Sin, Ieso, Corile, aflam ceva despre soia pe care doctorul Urbeanu a fost incarcat s-o introduca...

Industria lor o cunoastem in mod vag: ceramica si papetaria. Despre barbati stiam ca sânt niste chinezi fara coada; despre femei - ca danseaza, ca apoi sed turceste si misca mereu evantaliul.

De o inspiratie niponã in literatura noastra nu se poate vorbi. „Imnurile japoneze”, traduse din englezește, nu spunem lucru mare, fara doar si poate din pricina mediocritatii versiunii romanesti.

Incolo, sferã de japonerile lui Nemleanu, nicio productie literara lirico-descriptiva nu s'a ivit la noi cu privire la impãrãtia inavalã care cu nume sonore si vocale.

Literatura umoristica a trait, din când in când, subiecte pseudo-japone. Iata o pilda din „Zeflemeaua” d-lui George Rametli: este o „oda fara pretenții” adresaã dansatoarei Sada Yacco care n primãvara anului 1902, uimea omenirea de pe la noi cu virtuozitațile ei coreografice:

Toata lumea intruvara, Te pãrãdește Sada Yacco, Sa te vadã s'nfiorat, Cum dansezi a mortii roãdã; Sada vine! Sada iacã!

Ne-aminteste-o lume-apusã Jocul tau cu evantali, Si in dansu-ti este pusã, Toatã grația nepusã Mladierii unei tãri.

Ai plecat din Yocohama, Fee in mintatã, Sa ne faci sã simțim gama Patimei ce Titotama Cuiãrãstã'n a ei gurã

Imprejurã-ti e magie Doar sinistrul unui gong Vinen vraja de orgie, De culori de țerrie, Si coboșie trist: dang, dong.

Ochii tai sunt dulci ca ceaiul, Pieptu-ti plin e de safire, Si când vânturi evantaliul Ne oprim cu toții graul, Fiori calzi ne trec prin fire...

2. Ioan Heliade-Rãdulescu și calomniile fanatismului superstițios.

In sãpãmãna patimelor din anul 1850, producându-se la Galați dezordine in urma acuzãrii (rãspãnditã de ziarul Prãștia) cã „Hebreii ar fi supt sânze de creștin, Heliade Rãdulescu rãspunde - in „Nationalul” lui Basile Boerescu - printr-un documentar articol (tipãrit in numãrul 36 din 11 April 1850) in care spunea, intre altele:

Socrate fu acuzat de corupãtor de copii, de imptu, de om fără Dumnezeu - și de cine? De Melitu și Anitu; Mântuitorul nostru în noaptea de înnoptare de blãscãtor, de complice al Vãzãtoșilor și al pãcãtoșilor și de cine? De fãrãșii ipocriti, de vãnzãtorii patriei, de sugãtorii Palestinei. Creștinii primitivi, pãnã când furã pușini la numãr și fara drept de cetate, furã trei sute de ani acuzati de imptu, de camiont fără Dumnezeu, de mãncãtori de copii in agapele și adunãrile lor; și de cine? De pãgãni, de imptuitorii lumii. Furã oare adevãrate acele acuzãțiuni, acele infame și sistematice calomnii?

furã acuzãți cã mãncãuș necinstit la pastele lor sânze de copii creștini. Este oare adevãrat sau este o calomnie? Aceasta este Hebreii necinstit dela intronarea și înãlțarea creștinilor intrãdãrãrea ce ne facem și aceasta este scopul acestui articol.

Pînã cãnd Europa intrãgã era izomãtã, fanatica și superstițioasă, această necinstitã treacã de adevãr in Franța ca și in America și în Italia și în Rusia; în România ca și in tot Orientul.

Dunã ce înã se mai civilizã și se mai umanizã Europa, dupã ce Franța și Anglia proclamãrã și sustinãrã drepturile Omului, Franța, Anglia, Germania toatã, Spania însuși și Italia nu mai crezurã această acuzãte.

Și mai departe: „Hebreii, o zicem din convicția noastrã cea mai intimã, cã nu sunt și nici n-au fost vrodatã poporul sau nația care sã mãndãce la oameni sau la copii de oricare stãrpe sau crãdintã; in religia lor nu se aflã un asemenea precept inuman și barbar; stãrpe lor din origine n'a fost stãrpe de sãlbãțeci antropofagi.

„Din contra, cartea lor fundamentalã de lege este și cartea noastrã; „Din contra ei sunt primul popor al anticritãții cari au desãfãnat sacrificiile umane; ei despre aceasta au umanizat și însuși ne Hebreii;

„Ei au dãrãdãnat și persecutat pretutindeni cultul lui Moșech care cerea sacrificiuri de copii; „Hebreii cu legiilor lor și preșții lor, furã poporul care preprașitã cristianismul; Iãd Hebreii lumea astãzãrã n'ã fost poate tot idolãtrã, și in adevãr mãncãtoare de oameni”.

3. Argot-ul inchisorilor.

Vocabular: JUDET. Astfel se adreseazã un orestãnt unui camarad pe care nu-l cunoaște. „Măi, jude! Din ce inchisoare vii?” Se aude, mai ales, in secția trecãtorilor, unde sunt aduși areștații din diversele temniti. - fie chemați ca mariori, fie strãmutați dela o inchisoare la alta.

B. L.

Concursul literar al orasului Karlsbad

Oda lui Lobkowitz

Traducerea lui Alexandru Dumas

Oda baronului Lobkowitz in onoarea bãilor Karlsbad a fost tradusã in douã multe limbi. Este interesantã comparația între traducerea francezã și cea germanã. Din aceste traduceri s'ar putea trage concluzii asupra spiritului celor douã popoare.

Traducerea germanã redã cu o deosebitã exactitate textul latin al oidei. Aro acelaș numãr de versuri și este fãcutã in hexametri, ca și originalul. In schimb ea este greoaie, iar pe alocuira înțelesul poate fi descoperit numai cu greutate.

Traducerea francezã deviazã dela forma originalã; ea este fãcutã in versuri moderne, rimate. Autorul traducerii, Alexandru Dumas n'a putut reda înțregul înțeles in 18 versuri, așa cã ne-a dat o poezie cu 24 versuri. Dar ele sãnt de o claritate desãvãrșitã. Chiar un bun cunoscãtor al limbii germane își poate da seama mai ușor din traducerea francezã, decãt din cea germanã, de adevãratul înțeles al oidei latine.

Iatã textul traducerii franceze:

Fontaine sacrée aux hymnes du poète Quel est donc le foyer de la chaleur secrète D'où vient ton lit brûlant et de souffre et de chaux La flamme dont l'Eina n'embrase plus les nues Souvre-t-elle vers toi des routes inconnues Oh, voisine du Styx, fais-tu bouillir tes eaux? Quelles causes agitent ces fontaines variées Dont Baïn voit jaillir les ondes salines Ces sources que jadis visitaient Antenor Et celles qui voudraient l'opposer l'Allemagne Près du Rhin autre qu'autrefois Charlemagne Le plus pieux des rois, illustra par sa mort. Quelle cause agitent ces cavités brûlantes Font bondir ces milliers de bulles pétillantes Que tu surface voit se résoudre en vapeurs? Pourquoi ont-ils roulé des vagues fugitives, Par quel charme peins-tu des leintes les plus vives Ces marbrés dont Iris envoirot les couleurs? Ah! puisse l'avenir pour le bien de la terre Conserver de tes flots le trésor solitaire Qu'à la vierge palie ils rendent la beauté Au débile vieillard sa force renaissante Et que de tes bienheureux la troupe languissante Emporte, en te quittant, la joie et la santé.

ALEX. DUMAS

In numãrul viitor vom publica textul traducerii germane.

Din partea unui clifford primim rugãmãntea de a-i restitui scrisoarea in care ne transmisesse traducerea unei care forma-zã subiectul concursului comunei Karlsbad. Motivul este cã traducãtorul a gãsit o expresie mai fericitã pentru un cuvãnt mai slab, pe care l'a întrebuitã in traducere.

Îi rãspundem pe această cale, de oarece s'ar putea ca rãspunsul să intereseze și pe alții candidați.

Nu putem restitui traducerea, pentru cã, in conformitate cu hotãrãrile luate de comitetul de decernare a premilor, toate scrisorile cu mențiunea „pentru concursul comunei Karlsbad” rãmãn nedeschise pãnã la expirãrea termenului de concurs, adicã 1 Ianuarie 1923.

Dacã înã un traducãtor dorește sã-și refacã traducerea, el ne poate trimete un text nou, in aceleș condiții ca și cum ar candidã cu o nouã traducere, adicã uzãnd de un alt motto și multumindu-se a scrie numai in plicul dinãnturã acelaș nume. O altã soluție ar fi ca traducãtorul să trimeatã textul refãcut cu acelaș motto ca și pentru prima oarã și menționãnd pe un colț al manuscrisului cã prin această traducere asemãnãtoare trimisã anterior sub acelaș motto este retrasã de la concurs.

O bibliotecã fundatã de copii

Din inițiativa proprie a copiilor școlii primare „Junimea” din cartierul Sãrãriei (această școalã are o vechime de vreo 100 de ani) s'a pus bazele unei bibliotecii pentru copii, care e cea dintãi „Bibliotecã a copiilor” din țarã.

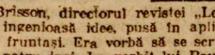
Comitetul bibliotecii se compune din membri între 8 și 11 ani, iar președintele e un băețel draguț și foarte inteligent din clasa IV primarã, ales prin „plebiscit” de cei 300 concșcolari ai săi.

„Comitetul” copiilor a adunat pãnã in prezent vreo 2000 de volume și peste 1000 de lei, sã-i cumpãrat singur un dulap mare, cu gramuri frumoase și cu restul banilor a legat și etichetat cãrțile donate.

Biblioteca Centralã a Universitãții Ieșene e amenințatã sã fie închisã din lipsã de combustibil. In schimb copiii școlii își au biblioteca lor, cu mil de povești și drãgãlase cãrțicele de științã vulgarizatã.

Pãnã și o broșuricã de Einstein am gãsit in biblioteca copiilor, dar nici comitetul n'o înțelege! Rugãm colaboratorii și cititorii „Adevãrului Literar” sã contribuie pentru mãrirea bibliotecii cu cãrți ușoare de prețuit, pe adresa: Biblioteca copiilor școlii primare „Junimea”, str. Sãrãriei, Iași.

L. F.

Fomanul celor patru.

Adolphe Brisson, directorul revistei „Les Annales” din Paris, a avut o ingenioasă idee, pusã in aplicare cu ajutorul a patru scriitori frumosi. Era vorba sã se scrie un roman la care sã colaboreze patru tineri. I-a vorbit lui Paul Bourget care a indicat pe ceilãli trei in persoana lui Henri Duvernois, Pierre Benoit și Gérard d'Honnville.

Pentru executarea unei asemenea lucrãri era neapãratã nevoie sã se intrãneascã patru talente cu temperamente diferite. Bourget își rezervã psihologia, Duvernois fantezia, d'Honnville grația femelascã și Benoit aventura. Intrunții cãte și patru la un dejun oferit de Brisson, au alcãtuit un mic scenar care la urmã n'a mai convenit unora din viitorii colaboratori.

Atunci Duvernois a gãsit, el, un subiect care le convenea și celorlãli trei. Lucrul trebuia sã înceapã prin scrisori, adreseate unuia și altuia, in care fiecare trebuia sã rãspundã. Deoarece înã corespondența putea sã ducã la un sfãrșit in care unul din ei sã nu mai gãseascã frul, cei patru s'au hotãrãt sã scrie fiecare in parte dupã o schițã minuțioș fãcutã in colaborare.

Sunt patru personajii și fiecare din cei patru autori și-a ales unele din ele, așa încãt romanul va fi original prin varietațã stilului și surprinderea procedeeului. Subiectul, foarte simplu, povestește întâmplarea unui tatã ucigaș, a unei fete frumoase, a unui aventurier care trãește in Africa și a unui lãscut parizian. Remuscãri, dragoste, aventuri! „Analele” vor începe, in curãnd, publicarea acestei opere pãtulate: „Romanul celor patru” (Le Roman des quatre).

Benavente

Am anunțat cã anul acesta Academia suedezã acordã premiul Nobel pentru literaturã, dramaturgului spaniol Benavente. E nãscut la Madrid, la 12 August 1866, fiul unui medic celebru, specialist in boli de copil. A început prin a scrie versuri, nu prea luãte in seamã și numele sãu rãmãsesse înã necunoscut pãnã la apariția volumului in prozã „Scrisori de femei” strãlucitor prin ironie și umor. Curãnd, înã, își îndreptã pașii spre teatru unde deabia la 1900 avea sã-și înceapã cariera care avea sã-i dea celebritatea de care se bucurã azi.

Primele piese se numesc: „El nido ajeno, La gata de Angora, El marido de la Telz, Lo Cursi, La comida de los fieros, Sunt comedii sau drame, scene din viața socialã și satira morãvurilor. Dialogul e al unui om de spirit care știe sã redea sub imaginea noui, preocupãrile epocii sale și cãte odatã chiar probleme eterne ale omenirii.

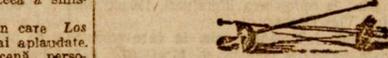
Marea viațã cosmopolitã a redat-o in La Noche del Sabado și in La Princesa Bibi, piese in care e urmãrit de amintirea Curtii Habsburgilor, dela Viena și mai ales de aceea a sinistrei drame dela Meyerling.

Benavente a scris aproape o sutã de piese din care Los intereses creados și La Malquerida au fost cele mai aplaudate. Prima, intitulatã: piesã de pãpuși, aduce in scenã personajele comediei italiene, pãpuși însuflețite de viațã omeneascã. Influențã lui Shakespeare și chiar a lui Beaumarchais se resimte mult. A doua este rãsturnarea subiectului din „Phedra” lui Racine. Actiunea se petrece printre țãranii din Toledo, unde o fatã este îndrãgostitã de al doilea soț al mamei sale. E un model de tragedie modernã, din care se desprinde un naturalism sãntos copind viața in toate amănuntele ei.

La Benavente, viața are totdeauna un aspect spiritual și cãteodată chiar mistic. Satira lui ascunde, adesea, o mare însuflețire pentru fraternitatea între oameni. Din toatã opera sa se desprinde compãtimirea pentru cei ce suferã și dragoste pentru omenire. El spune, undeva, cã cea mai frumoasã rugãciune e aceasta: „Doamne, mântuie din suferințã, tot ce existã pe pãmânt!”

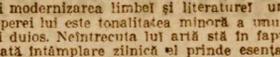
Yvonne de Bray este actrița parizianã care a creat ultimele piese ale lui Henry Batallie. Prietenia amoroasã a autorului dramatic cu prima sa interpretã era de notorietate publicã și se știe cã autorul „Marsului noptial” a murit in brațele ei!

Nemãngãnatã de pierderea marelui său prieten, Yvonne de Bray, s'a hotãrãt sã pãrãseascã teatrul și sã nu revinã pe scenã decãt atunci când teatru-le vor da reprezentãții din opera lui Batallie in amintirea lui!

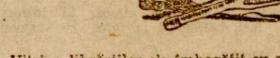
Scritorii unorii

Desideriu Kosztolányi s'a nãscut la 1885 in Szabadka. E autorul navelii „Bastoniul cu mãner de arci” publicatã in numãrul 105 al „Adevãrului Literar” și este unul dintre cei mai de seamã frumosi și misticãri literare, pornitã in jurul revistei Nyugat (al cãrui conducãtoru au fost Ady și Ignotus) pentru reluarea și modernizarea limbii și literaturii ungurești. Caracteristica operei lui este tonalitatea minorã a unui romantism melancolic și duos. Neintrecuta lui artã stã in faptul, cã dintr-o neînsemnatã întâmplare zilnicã el prinde esențã sufleteascã a eroului sãu. A scris poezii: „Între patru pereți” (Négy fal között), „Tãnguirile unui copil sãrãc” (A szegény gyermeke panasza) Mac (Mák), etc., prozã: „Nebunul” (Bolondok), „Suflete bolnãve” (Beteglekek), „Bela, idiotul” (Béla a buta), și a tradus din Byron, George, Rilke, Dohnel, Hofmannsthal...

O amintire ecumãnã

Vitrina librãriilor s'a îmbogãțit cu volumul auri: Cãndãrã pentru Pãsarã albãstrã, al colaborãtoarei noastre, Claudia Millian.

FOV-STI PENTRU TINERET

Dumnezeu nu rãmãne dator

Poveste popularã sãrbeascã

de ALI-BABA

Alãturi crescurã doi fãgi in pãdure Si soell printre dãnii un brad rãșãrit-a. Dar fãgiu nu furã doi fãgi ca toți fãgiu. Nici bradul din mijloc nu-i brad ca toți brazii. Ci fãgiu fuserã doi frați de un sânze: E Pavel întâiul, al doilea e Radu, iar b'ardul li-i sorã, - Lelița frumoasã Si frațe pe sorã prea mult o iubirã, Din tat ce dorise i-aduserã dãnșii. La urmã-i dãdurã cațite 'ncrustate, Cațite 'ncrustate 'n argint și in aur.

Acestea cãnd vede nevasta lui Pavel. Rea picã ea prinse pe biata Lelița. So cheamã sã vie nevasta lui Radu: „Cumnatã iubitã și sorã in Domnul, In ce chip putea-voam sã-i facem Lelița, Ca frații pe dãnșã amar s'o urascã?” Grãește atunci nevasta lui Radu: „Pe Domnul din ceruri, tu, scumãdã cumnatã E-a nu canose iurberi ce vraja desãptatã, Si chiar de-ã canoaste, eu nu fi le-ãș spuna Cãci frații și mie iubire mi arãtã Si toatã dorința-mi pe loc se 'mplinește”

Acestea cãnd aflã nevasta lui Pavel Se duce la caii ce pase in livadã, Strãpune pe roibul, pe calul cel sprinten. S'apoi îi vorbeste lui Pavel zicãndu-i: „Ci nu-ți fu spre bine iubirea de sorã-ți, Cãci ea îți plãtește cu rãu al tãu bine, Se dase 'n livadã și roibul strãpune.” Iar Pavel o 'ntrebã pe sorã sa Lelița: „Deci, suriorã, plãteascã-ți-o Domnul?” Lelița se jurã și-i zice lui Pavel: „Nu eu am fãcut-o, mã jur pe viața-mil Mã jur pe viața-mi și mã jur pe viața-ți!” Si Pavel in vorba Leliței se 'ncrede.

Acestea cãnd vede nevasta lui Pavel, Se duce 'n grãdinã in vreme de noapte, Înjunghie șoimul cel fãlnic, frumosul, Apoi îi vorbeste lui Pavel zicãndu-i: „Cã nu-ți fu spre bine iubirea de sorã-ți, Cãci ea îți plãtește cu rãu al tãu bine, La noapte 'njunghiat-a pe șoimul cel fãlnic Iar Pavel o 'ntrebã pe sorã sa Lelița: „Deci, suriorã, plãteascã-ți-o Domnul?” Lelița se jurã și-i zice lui Pavel: „Nu eu am fãcut-o, mã jur pe viața-mil Mã jur pe viața-mi și mã jur pe viața-ți!” Si Pavel in vorba surorii se 'ncrede.

Acestea cãnd vede nevasta lui Pavel, Se duce la noapte, in miezul de noapte. Și-i furã Leliței cațitele scumpe. Ea le 'njunghie pe pruncii din leagãn. Dimineața cãnd zorii aduserã ziua, Aleargã de grabã la Pavel stãpãnul Și plãnge, se vaiță, obraji și sfãșie. „Cã nu-ți fu spre bine iubirea de sorã-ți, Cu rãu îți plãtește cea dragoste mare, Strãpune cu mãna-i pe pruncul din leagãn. De ai vro 'ndoialã și nu crezi in vorba-mi, Hai, du-te pe scoate-i cațitul din ha'nã.” In sus sare Pavel și murtã și pierde, Si merge de-a dreptu 'n odaia surorii, Dar vede pe sorã-i dormind liniștitã.

Sub capu-i, sub pernã sunt cele cațite, Cațite de aur, frumos 'ncrustate. Iar Pavel le trate din toci 'orșinate Si vede cã-s pline de sânzele proaspãt. De alba ei mãnã pe sorã o-apucã: „Ei sorã Lelița, trãneascã-te Domnul! Nãjunge cã roibul-mi tãiași in livadã Si șoimul cel fãlnic in verdea grãdinã, S-acum injunghiat ai copilu-mi din leagãn Lelița se jurã și-i zice lui Pavel: „Nu eu am fãcut-o, mã jur pe viața-mil Mã jur pe viața-mi, mã jur pe viața-ți! Nu-mi crezi jurãmãntul, nici spusele mele?” Ci du-mã de grabã in largã cãmpie, Si leagã-mã, frate, de caii sãlbatici Si caii pe mine buciãți sã mã facã.” Ci Pavel nu crede in spusele surorii, De alba ei mãnã o-apucã ș-o duce, O duce ș-o scoate in largã cãmpie, De caii sãlbatici o leagã de grabã Si drumul le dete in goanã nebunã Si unde de sânze cãsu picãtura, Crescu busuiocul, crescu isomãria: Iar unde Lelița rãmese cu trupu-i, Bisericã sfãntã se 'nalțã frumoasã.

Și vreme puținã trecu dup'aceia Si cãde bolnãvã nevasta lui Pavel, Ani nouã 'n durere zãcu ea bolnãvã O iarbã urãtã din oase-i eșise, Iar iarbã-i cauzul de serpiu cei grãnoici. Si sorb, îi brau ochii și 'iarbã dau jușã. - Cumplãtã-i durerea nevastei lui Pavel! Iși cheamã pe soțu-i ș'astel-ți grãește: „Ascultã-mã, Pavel, bãrbat și stãpãn, Si du-mã de grabã 'n biserica surorii, Biserica poate iertare sã-mi deie.” Cãnd Pavel aude aceste cuvinte, Iși duse nevasta 'n biserica surorii. Aproape de sfãntul lãcaș cãnd venirã, Un glas din lãntur rãsunã și zice: „Femeie, fuși, du-te, nu trece tu pragul Cã nu-ți dã iertare biserica sfãntã!” Aude bolnãvã cea tãinicã voce Se roagã de Pavel și-i zice grãndu-i: „Pe Domnul din ceruri, te jur, o stãpãn, Nu vreau eu acasã din nou sã fiu dusã, Ci leagã-mã, Pavel, de-a cailor coadã Si dã-le-apoi drumul in largã cãmpie, Pe mine de vie buciãți sã mã facã.” Iar Pavel o-ascultã și 'n voie îi face, Iși leagã nevasta de-a cailor coadã Si drumul le dete in largã cãmpie, Si unde de sânze cãsu picãtura, Urcici 'njeapoase și spini doar crescurã, Iar unde femicia cu trupu-i rãmase O baltã intinã eși deodatã. In baltã învoatã un col cu pãr negru, Trãgãnd dupã dãnșul un leagãn de aur, Iar șoimul cel fãlnic tot sboarã de-ãsupã, Culcat e in leagãn copilul tãiatul, Sub gãt și sub capu-i stã mãna de mamã O mãnã ce fine cațitul Leliței.

Tradus. din originalul sãrbeșc de

ALI BABA